

Badania ultrasonograficzne (USG) w ciąży

W ramach opieki prenatalnej zaleca się wykonanie dwóch przesiewowych badań ultrasonograficznych. Może Pani zdecydować, czy chce się poddać tym badaniom. Zanim podejmie Pani decyzję prosimy przeczytać tę ulotkę.

Niniejsza ulotka została napisana specjalnie dla kobiet ciężarnych i wyjaśnia:

- czym jest badanie;
- jaki jest cel wykonania badania; oraz
- kiedy wykonuje się badania.

Badanie ultrasonograficzne jest metodą wykrycia ewentualnych problemów z ciążą. Jest to badanie przesiewowe. Oznacza to, że może ono wskazać na istnienie problemów, które będą wymagały dalszej diagnostyki. Badanie USG nie jest w stanie wykryć wszystkich zaburzeń.

Czym jest badanie ultrasonograficzne?

Urządzenie do wykonywania badań USG wykorzystuje fale dźwiękowe do stworzenia obrazu na ekranie komputera.

Osoba wykonująca badanie to ultrasonografista. Ultrasonografista wyjaśni szczegóły badania podczas wizyty.

Jak można umówić się na to badanie?

Jeżeli zdecyduje się Pani na wykonanie badania, położna wyjaśni gdzie można je wykonać i umówi Panią na wizytę.

Jeżeli została już Pani umówiona na wizytę, ale zdecydowała Pani, że nie chce wykonywać badania, prosimy o kontakt z położną i odwołanie wizyty.

Jak wykonywane jest badanie?

Obraz dziecka będzie znacznie bardziej czytelny, jeżeli będzie pani miała nie do końca opróżniony pęcherz moczowy. Prosimy spróbować nie oddawać moczu przez około godzinę przed wizytą.

Aby ultrasonografista lepiej widział dziecko na monitorze, badanie przeprowadza się w słabo oświetlonym pomieszczeniu. Wykonanie badania wymaga dużej koncentracji, dlatego w pokoju badań jest bardzo cicho. Ultrasonografista wyjaśni, co będzie robił i co jest celem badania.

Podczas badania pacjentka leży na plecach. Badanie nie wymaga noszenia specjalnej odzieży. Mimo to, ultrasonografista poprosi o uniesienie górnej części garderoby aż do klatki piersiowej i opuszczenie spodni lub spódnicy na biodra. Żel nakładany jest na dolną część brzucha, dzięki czemu możliwe staje się przesuwanie urządzenia, czyli sondy, w różne strony po powierzchni brzucha. Fale ultradźwiękowe nie przechodzą przez powietrze i dlatego badanie wymaga nałożenia żelu, który zapewnia prawidłowy kontakt pomiędzy skórą a sondą aparatu. Odzież zabezpiecza się przed kontaktem z żelem papierowymi ręcznikami.

Głowica przekazuje fale dźwiękowe przez brzuch do macicy. Fale dźwiękowe odbijają się od dziecka i wracają do aparatu, a następnie przetwarzane są na obraz widoczny na ekranie.

Badanie ultrasonograficzne jest łatwe i bezbolesne. Ultrasonografista może czasem uciskać brzuch, bo pozwala to na lepsze uwidocznienie dziecka.

Czy badanie USG jest bezpieczne?

Zgodnie z aktualnym stanem wiedzy, proponowane przez nas badania, w tym badanie oceniające wiek wczesnej ciąży jak i badanie anomalii u płodu, są bezpieczne zarówno dla matki jak i dla dziecka.

Jakie są zalety wykonania badania USG oceniającego wiek wczesnej ciąży i badania anomalii u płodu?

Badanie USG we wczesnej ciąży potwierdza, że dziecko ma tętno i pozwala na ocenę wieku ciąży. Ultrasonografia pozwala także stwierdzić czy ciąża jest pojedyncza czy mnoga, dzięki czemu położne i lekarze mogą lepiej zaplanować opiekę nad ciężarną.

Badania ultrasonograficzne mogą zdiagnozować istnienie zaburzeń jeszcze przed urodzeniem dziecka. Informacja o problemie zdrowotnym dziecka przed jego urodzeniem może pomóc Pani i partnerowi w przygotowaniu się do porodu. Czasem pozwala także zaplanować leczenie przed urodzeniem dziecka. W niektórych przypadkach kobieta, która dowiaduje się o dużym problemie zdrowotnym dziecka może rozważyć przerwanie ciąży.

Jakie są wady wykonania badania USG oceniającego wiek wczesnej ciąży i badania anomalii płodu?

Poddanie się badaniu ultrasonograficznemu może powodować niepokój, szczególnie, gdy badanie wykaże jakiś problem. Jeżeli woli Pani nie wiedzieć o problemach zdrowotnych dziecka przed jego urodzeniem, musi Pani dokładnie przemyśleć, czy chce się Pani poddać badaniu ultrasonograficznemu. Prosimy przedyskutować swoje wątpliwości z położną.

Wyniki

Czy wyniki moich badań są poufne?

Państwowa służba zdrowia NHS przestrzega poufności wyników wszystkich badań. Zasady szpitali co do tego, ile osób ma dostęp do wyników badań, są różne. Położna będzie mogła wyjaśnić, jakie zasady panują w danej placówce.

W jaki sposób będę mogła otrzymać wyniki badania USG?

Po zakończeniu badania ultrasonografista poinformuje Panią o jego wyniku.

Czy na badanie USG mogę przyprowadzić ze sobą rodzinę lub przyjaciół?

Większość dzieci jest zdrowa, ale ponieważ badanie może wykazać istnienie anomalii, może Pani potrzebować wsparcia ze strony partnera lub innej osoby, która będzie Pani towarzyszyła podczas badania.

Dobrze jest nie przyprowadzać dzieci na wizytę, ponieważ mogą one rozpraszać zarówno pacjenta jak i ultrasonografistę.

Czy mogę otrzymać zdjęcie dziecka?

Czasem możliwy jest zakup zdjęć dziecka wykonanych podczas badania ultrasonograficznego. Prosimy poinformować ultrasonografistę o chęci zakupu zdjęć przed rozpoczęciem badania.

Badanie ultrasonograficzne we wczesnej ciąży

Badanie to proponuje się zazwyczaj pomiędzy 11 a 13 tygodniem ciąży.

Jak długo będzie trwało badanie USG?

Badanie ultrasonograficzne we wczesnej ciąży trwa około 10 minut.

Badanie wykonuje się w celu:

- sprawdzenia czynności serca dziecka;
- sprawdzenia, czy w macicy jest jedno czy więcej dzieci (kobiety w ciążach bliźniaczych i trójacznych wymagają dodatkowej opieki prenatalnej, a w przypadku bliźniąt istotne jest, czy dzieci mają wspólne łożysko);
- wykonania pomiarów dziecka, które mają na celu sprawdzenie wieku ciąży i wyznaczenie terminu porodu (jest to szczególnie istotne w przypadku, gdy chce Pani poddać się innym badaniom przesiewowym); oraz
- oceny rozwoju dziecka (na tym etapie rozwój dziecka nie jest wprawdzie dość dobrze widoczny, ale niektóre poważne wady można zaobserwować już w tym momencie).

Czy jest potrzeba powtarzania badania ultrasonograficznego we wczesnej ciąży?

W niektórych przypadkach, kiedy podczas badania sondą brzuszną dziecko nie jest wyraźnie widoczne, ultrasonografista może zalecić wykonanie badania inną metodą. Jest to USG przezpochwowe, które pozwala otrzymać bardziej szczegółowe obrazy. Przed tym badaniem należy opróżnić pęcherz moczowy. Podczas badania do pochwy wprowadzana jest niewielka sonda, co w pewnym stopniu przypomina zakładanie tamponu.

Przezpochwowe badanie USG nie jest bolesne. Ultrasonografista wyjaśni szczegóły dotyczące badania i poprosi o wyrażenie zgody na jego przeprowadzenie. Jeżeli nie chce Pani poddać się temu badaniu prosimy poinformować o tym ultrasonografistę. W takiej sytuacji zaproponuje on inny termin wykonania kolejnej ultrasonografii sondą brzuszną.

Badanie ultrasonograficzne pod kątem anomalii płodu

Badanie to proponowane jest zazwyczaj pomiędzy 18 a 20 tygodniem ciąży.

Jak długo będzie trwało badanie USG?

Badanie ultrasonograficzne trwa około 15-20 minut.

Badanie wykonuje się w celu:

- oceny rozwoju fizycznego dziecka;
- wykrycia problemów zdrowotnych (tak zwanych anomalii) takich jak rozszczep kręgosłupa i inne wady cewy nerwowej;
- sprawdzenia ilości płynu owodniowego otaczającego dziecko w macicy; oraz
- oceny położenia łożyska.

Ultrasonografista przeprowadzi badanie zgodnie z listą "rzeczy do sprawdzenia" oraz dokona kilku pomiarów.

Czy jest potrzeba powtarzania badania ultrasonograficznego pod kątem anomalii płodu?

Ultrasonografista wykonuje badanie zgodnie z zatwierdzoną listą kontrolną, obejmującą wszystko, na co należy zwrócić uwagę, np. obecność rozszczepu kręgosłupa. W niektórych przypadkach ultrasonografista nie jest w stanie sprawdzić wszystkiego, co znajduje się na liście. Wynika to z faktu, że czasem nie ma możliwości sprawdzenia wszystkiego podczas jednego badania. Powody mogą być następujące:

- dziecko ułożyło się w pozycji, która utrudnia przeprowadzenie badania;
- jest za wcześnie na przeprowadzenie tego badania; oraz
- ma Pani zbyt dużą wagę w stosunku do wzrostu, co utrudnia badanie dziecka i powoduje, że uzyskiwane obrazy są niewyraźne.

W takim przypadku zostanie Pani skierowana na kolejną wizytę i jedno lub więcej badań ultrasonograficznych, podczas których ultrasonografista będzie mógł uzupełnić listę kontrolną. Nawet podczas drugiego badania nie zawsze udaje się skompletować całą listę.

Jakie zaburzenia można wykryć podczas badania?

Badanie ultrasonograficzne pozwala na wykrycie części zaburzeń rozwoju dziecka, choć nie wszystkich. Niektóre wady mogą pojawić się po 20 tygodniu ciąży a inne mogą nie ujawnić się podczas badania USG. Z tego powodu, w niewielkiej liczbie przypadków, dziecko może urodzić się z wadą mimo, że badanie ultrasonograficzne nie wykazało zaburzeń.

Na stronie 5 zamieszczono listę najczęstszych problemów, które mogą nie ujawnić się w badaniu USG. W prawej kolumnie zamieszczono informacje opisujące prawdopodobieństwo wykrycia danego problemu poprzez badanie ultrasonograficzne. Lista nie zawiera wszystkich zaburzeń, jakie mogą się pojawić.

Zaburzenie	Prawdopodobieństwo wykrycia zaburzenia podczas badania USG w kierunku anomalii płodu w 18-20 tygodniu ciąży
<p>Wady cewy nerwowej powstają, gdy skóra lub kość otaczające rdzeń kręgowy lub mózg nie są prawidłowo wykształcone. Głównymi wadami cewy nerwowej są:</p> <p>Anencefalia (brak szczytowej części głowy)</p> <p>Rozszczep kręgosłupa (skóra lub kość nie pokrywają rdzenia kręgowego)</p>	<p>99%</p> <p>90%</p>
Poważne wady serca	25%
Przepuklina przeponowa (wada mięśnia oddzielającego klatkę piersiową od jamy brzusznej)	60%

Na podstawie: www.rcog.org.uk (stan z 16/12/09)

Niektóre problemy mogą być spowodowane zaburzeniami chromosomalnymi u dziecka, które wpływają na jego rozwój. W przypadku podejrzenia zaburzeń chromosomalnych, zaleca się wykonanie amniopunkcji. Informacje na temat tego badania zamieszczono w osobnej ulotce.

Inne, bardzo rzadkie choroby, takie jak wady nerek lub kończyn, mogą zostać uwidocznione podczas badania ultrasonograficznego w kierunku anomalii płodu. Niektóre zaburzenia, takie jak niewielkie problemy z rozwojem dziecka oraz zaburzenia powstające po wykonaniu badania, jak np. mózgowo-porażenie dziecięce czy autyzm, nie zostaną uwidocznione podczas badania ultrasonograficznego.

Co stanie się, jeśli badanie wykaże istnienie zaburzenia lub jego podejrzenie?

Jeżeli ultrasonografista zauważy problem, poinformuje o tym Panią i przekaże informacje położnym i lekarzom z wybranej przez Panią poradni prenatalnej.

Niektóre, niewielkie zaburzenia wymagają jedynie wykonania kilku dodatkowych badań USG w późniejszym okresie ciąży.

Czasem przy pierwszym badaniu ultrasonograficznym w kierunku anomalii płodu dokładna ocena zaburzenia nie jest możliwa. W takiej sytuacji ultrasonografista może zaproponować wykonanie kolejnego badania w innej placówce lub przez innego specjalistę zajmującego się typem zaburzeń, o które podejrzewane jest Pani dziecko.

Badania diagnostyczne zalecane po szczegółowym badaniu ultrasonograficznym

Poza USG, personel może zalecić wykonanie amniopunkcji. Bardziej szczegółowe informacje na temat pozostałych badań może Pani uzyskać od swojej położnej lub położnika (wybranego przez Panią lekarza w szpitalu).

Co się stanie, jeśli badanie wykaże istnienie określonej anomalii?

Informacja o problemie zdrowotnym, który może mieć dziecko jeszcze przed urodzeniem może pomóc Pani i partnerowi w przygotowaniu się do porodu. Dane na temat rodzaju problemu mogą pomóc w zaplanowaniu jak, kiedy i gdzie powinien odbyć się poród. Dziecko może wymagać porodu w innym szpitalu, który będzie mógł zapewnić specjalistyczną opiekę doświadczonego personelu.

Pewna niewielka liczba zaburzeń może być leczona przed urodzeniem dziecka.

Jeżeli problem okaże się poważny, będzie Pani mogła zdecydować o przerwaniu lub kontynuacji ciąży. Są to trudne decyzje, i otrzyma Pani czas, informacje i wsparcie, które pomogą w podjęciu odpowiedniej dla Pani decyzji.

Wiadomość, że Pani nienarodzone dziecko ma problem zdrowotny jest niepokojąca i przygnębiająca, a podjęcie decyzji o dalszych działaniach - trudne. Większość kobiet potrzebuje i wymaga pewnego wsparcia. Może ono pochodzić od Pani partnera, rodziny lub przyjaciół, a także od pracowników służby zdrowia opiekujących się Panią. Jeżeli Pani potrzebuje, partner czy przyjaciel mogą przychodzić z Panią na wizyty w szpitalu.

Dalsze informacje

Bardziej szczegółowe informacje na temat badań ultrasonograficznych może Pani uzyskać od swojej położnej, lekarza w szpitalu (wybranego przez Panią położnika), ultrasonografisty lub wchodząc na stronę internetową badań prenatalnych w Walii (Antenatal Screening Wales): www.antenatalscreening.org

© Copyright 2010 Public Health Wales NHS Trust. Wszelkie prawa zastrzeżone. Zabrania się powielania w całości lub w części bez zgody właściciela praw autorskich.

www.antenatalscreening.org

Kwiecień 2010

US Wydanie 9